

Cinsiyetçilik İdeolojisine Karşı Kadın Devrimi

Zilan Diyar

**Biz Bu Filmi Daha
Önce Gördük**

Feyruz İsmail

**Güney Kürdistanlı Kadınların
Mücadelesi Önündeki
Tabular ve Yasalar**

Hülya Osmanağaoğlu

**Cihatçı Militarizm,
Antiemperyalizm
ve Feminizm**

Oya Açıan

Ters Kelepçeler De "Kırılır"...

Hêlîn Ayhan

**Tarihten Bugüne
Kadın ve Sömürü**

İÇİNDEKİLER

- 1** **Bu Filmi Daha Önce Görmüştük**
Zilan Diyar
- 5** **Güney Kürdistanlı Kadınların Mücadelesi
Önündeki Tabular ve Yasalar**
Feyruz İsmail
- 10** **Cihatçı Militarizm, Antiemperyalizm ve
Feminizm**
Hülya Osmanağaoğlu
- 15** **Ters Kelepçeler de “Kırılır”...**
Oya Açıan
- 18** **Tarihten Bugüne Kadın ve Sömürü”**
Hêlîn Ayhan

Bu Filmi Daha Önce Görmüştük

Zilan Diyar-15 Aralık 2024

Kadınları ve halkları bugünlere taşıyan, femisid ve jenosid tehlikesinden kurtaran Ortadoğu'nun karanlığında tek olası çözümün adresi haline getiren alternatif paradigmamızı rafa kaldırmak yerine işaret ettiği çözümü ve yöntemleri daha gündemleştirmeli ve pratikleştirmeliyiz

Son günlerde yaşadığımız 'zaman görecelidir' teorisini derinliğine kavramamıza neden oldu. On gün içinde önümüzdeki yüzyılda hegemon güçlerin, halkların, ulus devletlerin geleceğini birebir etkileyecek baş döndüren gelişmelere şahitlik ediyoruz. Daha doğrusu bir kaos aralığının içinden geçiyoruz.

Herkes pürdikkat muktedirlerin, ulus devletlerin ve erkeklerin söylediklerini dinliyor ve yorumlamaya çalışıyor. Analistler ertesi gün söylediklerinin boşa çıkma olasılığına karşı temkinli ve tutarlı olmaya çalışsa da yanılmayan neredeyse yok. Zira birbirine zıt güçler yakınlaşıyor, dünün teröristi bugünün isyancısı oluyor, ezen ve ezilen yer değiştiriyor. Sadece rejimin yıkıldığı Suriye değil tüm Ortadoğu'da bir kum fırtınası ne var ne yok, her şeyi önüne katıp ilerliyor. Hegemon güçlerin savaş stratejileri ve taktikleri, olasılıklar, ulusal, yerel çıkarlar, halkların direnişi, umutları, ütopyaları bu kum fırtınasında birbirine çarpa çarpa yol almaya çalışıyor. Kapitalist modernite güçleri bu fırtınanın şiddetinden yararlanıp 'ölümü gösterip sıtmaya razı etme' politikasını biraz daha cilalayıp devreye koyuyor.

Tabloyu böyle okumak bir durum tespiti yapmaya yeter. Ancak kaos aralığından özgürlük lehine çıkmamıza yetmez. Kum fırtınasından çıkacak yolları bulmak yoksa bir yol açmak gerekiyor. Peki var mı bir yol? Var tabii ki. Ama yürürken aynı zamanda açmak zorunda olduğumuz bir yol. Elimizde ne olduğuna bir bakalım.

Öncelikle düşüncemizin rotasını yitirmemek gerekiyor. Çatışmaların, siyasal krizlerin yoğunluk kazandığı böylesi dönemlerde en çok dikkatimi çeken şey ideolojik dayanaklarımızın belirleyiciliğini yitiriyor oluşu. Bu eleştirim bazılarında uç gelebilir ancak ideolojik dayanağın siyasetteki yansıması yeterince güçlü değil. Öyle olmasa sosyal medya süvarileri iki günde Rojava'nın sınırlarını Lazkiye'ye kadar ulaştırıp, iki gün sonra eldeki her şeyi kaybettiğimiz umutsuzluğuna kapılmazlar. Ve toplumu bu algı operasyonlarıyla oyalamaz, direnişe odaklamasını sağlarlar. İlginçtir pratiğin baş döndürücü ilerleyişi düşüncenin donmasına, flulaşmasına neden oluyor. Düşünceden ayrı pratik olmayacağına göre hükmünü süren devletli sınıflı uygarlık icadı paradigmadan beslenen düşünceler ve pratikler oluyor.

Bu nedenle bıçak sırtı bu zamanlarda karşı karşıya kaldığımız tüm riskler ve olasılıklar, bilimsel, felsefik ve ideolojik bakışımızın süzgecinden geçirilmeli. Toplamda paradigmanın yol göstericiliğinde çözümlenmeli. Ortadoğu'nun geleceğini belirleyen bu kaos aralığında bizi bekleyen tehlikeleri ve nasıl bertaraf edebileceğimizi bu eksenle ele almaya çalışacağım.

Birinci adım olarak; milliyetçilik ve dinciliğin panzehiri olarak demokratik ulus inşasında ısrarlı olmalıyız. On gün içinde HTŞ, SMO ve türevi olan silahlı grupların Suriye'de ve Kuzey Doğu Suriye'deki etkinliğine tanıklık ediyoruz. Armalar, bayraklar, kullanılan silahlar farklı. Ama fark bundan ibaret. Hepsi kendinden olmayanın yaşam hakkını elinden almayı inancının gereği sayıyor. Etnik ve inanç bakımından tüm farklılıkları yeryüzünden silmeye yeminli bir anlayış. Amaç Sünni İslamın iktidarının sarsılmaz ifadesi olarak görülen şeriat düzeni. Makyajı tazelemiş ve sahnelerde boy göstermiş bir DAİŞ zihniyeti. Bazıları bunu gizleme gereği bile duymuyor. Dehşet saçan infaz, linç ve işkence görüntüleri sosyal medyada dolaşüyor. Buna karşılık Halep, Minbij, Şam ve farklı kentlerde yaşayan Aleviler, Araplar Kuzey Doğu Suriye Özerk Yönetimi'nin denetimindeki alanlara bir biçimde ulaşmaya çalışıyor. Burada yaşayan Ermeniler, Asuriler kendi öz savunma güçleriyle yapılan seferberlik çağrısına katılıyorlar. Sosyal medya süvarileri ise Kürdistan'ın özgürleşmesinden, devletleşmesinden, Arapların ihanetinden, demokratik ulus projesinin iflas ettiğinden dem vuruyor. Yüz bini aşan öz savunma ordusunu ve bu toprakları özgürleştirmek uğruna yaşamını yitiren Arap savaşçıları görmezden geliyor. Birkaç lokal olayın arkasına sığınarak Rojava'nın, Kuzey Doğu Suriye'nin savunulması için bu topraklarda kanını döken enternasyonal savaşçıların anısına gölge düşürüyor. İnternet şövalyeleri kılıçlarını kuşanmış Kürtleri en ince noktasında -varlık sorunundan- bilinç çarpıtmasına uğramaya çalışırsa, Minbic'te Zenobia Kadın Topluluğu üyesi üç Arap kadının katledildiği haberini alıyoruz. Ve tüm muğlak duruşları, kuşkuları ve hesapların karşısında duran enternasyonal dayanışmanın hızla yayıldığını görüyoruz. Toplumun tümüne nüfuz etmese de demokratik ulus projesinin bu topraklarda kök saldıgını biliyoruz.

İkincisi; erkek egemen sistemin temel dayanağı olan cinsiyetçilik ideolojisine karşı kadın devriminde ısrarlı olmalıyız. Rojava, ikinci Afganistan yapmak isteyenlere inat kadın devriminin mekanı olmaya devam etmeli. Bunun savaşın kaderini belirleyecek bir kırılma noktası olduğunu daha gür sesle dillendirmeliyiz.

Doğru! Biz bu filmi Şengal'de, Afrin ve Serekaniye'nin işgalinde gördük. Kadınları katlederek, kadınların narin bedenlerini sırtlanlar gibi sırtlanıp zafer narası niyetine tekbir getiren erkeklikleri de ve bu erkekliğin kadınların iradesine nasıl yenildiğini de. Şimdilerde aynı kötü senaryo bir kez daha devrede. Zenobia Kadın Topluluğu üyesi üç Arap kadının (Qamer El Sod, Ayşe Abdulqadir, İman...) katledilmesi, YPJ'li kadın savaşçıların bedenlerinin teşhir edilmesi

bizlere 2018 Afrin işgalinde Barin Kobane'nin, 2019'da Hevrin Xelef'in katledilmesini hatırlatıyor. Bu uygulamaların faileri açıkça söylemek istediği şey şu; Bu topraklarda kuracağımız şeriat düzeni içinde kadının yeri olmayacak. DAIŞ'in inceltilmiş hali olarak HTŞ, SMO adıyla sahaya sürülen ve esasta birbirinin türevi olan bu güçleri isyancı olarak tanımlayan, onlara Suriye'nin geleceği içinde başat rol biçen seyircilere ne demeli peki? Onlar da Afganistan'ı Taliban'a devredip sonra adım adım kadınların yaşam hakkını elinden alan ulus devletlerden pek farklı davranmıyor. İşler yolunda gitmezse şimdi Afgan kadınlara yaptığı gibi koşulsuz şartsız iltica statüsü tanıyarak işin içinden çıkacaklarını sanıyorlar. Şehba'da katliam tehlikesinden kurtulan bir kadının 'geldik ama Afrin'den uzaklaştık' haykırışının ne anlama geldiğini anlayamıyorlar. Bu kötü senaryoda görmedikleri ve hesaplamadıkları çok şey var...

Rojava'dan başlayıp tüm Kuzey Doğu Suriye'deki halklardan kadınların yaşamını kökten değiştiren, onları siyasette, eğitimde, politikada yaşamda özneleştiren bu sistem büyük bedeller ödenerek kuruldu. Yani mesele geçmişte sergilenen bir kadın kahramanlığını yad etmekten öte. Bu coğrafyada kadınlar bu sistemin adım adım örülmesine, toplumun dönüşümüne, Ortadoğu'nun çiçeklenişine, renklenişine tanıklık etti. Bedeli ne olursa olsun bu sistemi korumaya kararlılar ve bunu başaracak her türlü araç ve mekanizmaya sahipler. Geçen on iki gün içinde her biri öz savunmada profesyonel bir güç haline geldi. Politikada, diplomaside saygın ve etkin kadın figürleri oluştu. Kadınlar bu topraklarda eğiten, üreten, dönüştüren ve dönüşen oldu ve toplumsal dönüşümünün temel dinamiği haline geldi.

Bu gelişme ve kazanımlar sadece Kürt kadınlarını değil o topraklarda yaşayan her kadını içine aldı. Kaos başlar başlamaz Ermeni halkının, kültür çalışanlarının ve gençlerin seferberliğe katıldıklarını ilan etmesi bununla ilgili. Enternasyonal dayanışma gruplarının hiçbir çağrı beklemeden harekete geçmesi de...

Kesintisiz bir biçimde süren kadın devrimi ve kazanımlarını dünyadaki tüm kadınlar kendilerine ait görüyor. Durumun sadece Rojava ve Kuzey Doğu Suriye'deki kadınlar için değil dünyadaki tüm kadınlar için bir tehdit olduğunu biliyorlar.

İsmi, cismi, biçimi ne olursa olsun çarpışan ve çatışan iki hakikat var.

Vahşetlerine tanrının adını anarak kılıf arayan erkeklerin naraları ve karşısında herkesin bakışlarına aydınlık ve umut eken Jin Jiyan Azadî.

Siyaha ve kana bulanmış bir coğrafya ve karşısında her rengin en ince tonuna kadar görüldüğü bir çiçekli bahçe.

Herkesin kendi hikayesini yazdığı, devrimin meyvelerinin boy verdiği bir hafıza merkezi ve karşısında kütüphane yakan zihniyet.

Herkesi kendi kimliğine, diline, kültürüne sahip çıkması için teşvik eden bir sistem ve karşısında katledilmemek için dilini, inancını, kültürünü gizleyen korku içindeki insanlar.

Bu iki hakikat çarpışıyor Rojava'da. Bu iki hakikatin birlikte yürümeyeceği gerçeği bu zihniyet sahipleriyle tek ortak noktamız. Böyle bir zihniyetle kurulan Suriye'de kadınların yeri yok. Yani çelişkilerin artık maskelenecek, örtülenecek ve telafi edilecek bir yanı yok.

Özgürlüğün kıyısına ulaşmışken, yeni yaşamın kültürünü solumuşken kimse bizlerden geri adım atmamızı beklemesin. Aramızdaki uzlaşmaz bir çelişki. Bu zihniyetin bulaştığı hiçbir yerde bizim yerimiz yok. Bu yüzden kadın devriminden ve onun kazanımlarından geriye tek bir adım atmaya niyetimiz yok. Bu zihniyetin kadın devriminin mekanında mayalanmasına asla izin vermeyeceğiz. Bu zihniyeti bu topraklardan söküp atmaya kararlıyız.

Üçüncü Dünya Savaşı'nın merkezinde kadınlara dair analizler ve rapor hazırlayanlar şunu iyi bilsin. Rojava'da kadınlar sadece göç yollarında ve işgal anlarında yaşadığı şiddetin kurbanı olarak anılmayacak. Diktatör rejimin düşüşünün halklar ve ezilenler lehine olup olmayacağını netleştirecek bir turnusol kağıdı rolünü oynayacak.

Kaos aralığından özgürlük lehine çıkmak isteyenler devletlerin beyanlarını dikkate alayım derken ana eksenini yitiren bir perspektifle hareket ederlerse, bu turnusol kağıdını da kullanamazlar.

Sonuç olarak kadınları ve halkları bugünlere taşıyan, feminicid ve jenosid tehlikesinden kurtaran Ortadoğu'nun karanlığında tek olası çözümün adresi haline getiren alternatif paradigmamızı rafa kaldırmak yerine işaret ettiği çözümü ve yöntemleri daha gündemleştirmeli ve pratikleştirmeliyiz.

Öyle de yapmaya çalışıyoruz. Üçüncü Dünya Savaşı koşullarında kendi iç çelişkilerine, güç dengelerine rağmen hegemonyanın birleştiği, kalıcı ittifak kurduğu kör noktanın kadına karşı açılmış savaş olduğunu biliyoruz. Buna karşılık hem bir savunma hem de kalıcı bir çözüm olarak geliştirdiğimiz dünya demokratik kadın konfederalizminin adımlarını çoktan attık. Artık tohum toprakla buluştu. Köklenmesi, dallanması, yeşermesi zaman alabilir. Bazı dallarımız çabuk meyve verebilir bazı dallar kuruyabilir. Ama kökü toprağın derinliklerinde olan hiçbir şey yok edilemez.

Kadın konfederalizminin böyle bir çözüm yarattığına inanıyorum çünkü farklılıkları yok etmek yerine belirginleştirmeye çalışıyor. Bir tehlike ve intikam alınması gereken bir güç olarak görmüyor. Görmezden gelmiyor, aksine farklılıkların ortaklığından doğan muazzam gücü ve güzelliği görüyor. Kadın konfederalizmi fikri kadınları bu savaşta güçlendirebilir. Ama silahlarla, sınırları genişleterek ya da diplomatik görüşmelerde tavizler kopararak elde edilen türden bir güçten bahsetmiyorum. Bir gecede yıkılan saraylar, ateşe verilen devlet binaları, yıkılan heykeller ve putlar da bir güç işaretiydi. Kadın konfederalizmi gücü kimsenin görmediği hatta önemsemediği bir yerde topluyor. Kadınların zihninde, birbiriyle ilişkisinde ve günlük yaşamında. Damarda akan kan kadar insanın kendi teninde duyumsadığı, nabız atışları kadar vazgeçilmez gereklilik haline getiriyor. Anlık değişimlerde bile sükunetini koruyabiliyor. Çünkü ilerlediği yola, ilmek ilmek ördüğü yaşama güveniyor. Temas ettiği her coğrafyada savaş ve soykırım planlarını bozacak bir ret oluşturacak cesur çıkışların ilham kaynağı oluyor. Geleceğe dair umudun, doğru, güzel ve iyi yaşamı savunanların, haklıların kurduğu yıkılmaz bir mevzi oluyor.

Geleceğimizi nasıl inşa edeceğimizi biliyoruz. Geriye o yolu yürürken sabırlı, kararlı, istikrarlı, umutlu ve dirençli olmak kalıyor. Bu topraklar karanlığa gömülmeyecek. Rojava Ortadoğu'nun parlayan yıldızı ve kadın devriminin mekanı olacak.

Güney Kürdistanlı Kadınların Mücadelesi Önündeki Tabular ve Yasalar

Feyruz İsmail-15 Aralık 2024

Kadın sünneti, sadece bir bedensel tahribat değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyetin kurumsallaşmış ve kalıcı bir şekilde yeniden üretildiği bir uygulamadır. Bu uygulama, kadının toplumsal olarak “diğer” ve “öteki” kabul edilmesini pekiştirir

Güney Kürdistan’da güvenlik, siyasi ve ekonomik krizlerin yaşandığı bir yılı geride bırakmaya sayılı günler kaldı. Bu krizlerden en çok etkilenen kadınlar, bir yıl boyunca erkek-devlet zihniyetine karşı itirazlarını yükseltirken, erkek yasalarına karşı da mücadele etti. Demokratik ve özgür bir yaşam talep eden kadınlar, kadın özgürlüğünü kısıtlayan yasaların değiştirilmesini talep etti.

Baskı şiddet, siyasi, ekonomik ve toplumsal krizlerin ve cinsiyet eşitsizliğinin hakim olduğu bu yılda en az iffet bekçilerinin en kanlı ritüeli olan kadın sünneti konuşulurken en çok da kadın kırımını ön gören Kişisel Statü yasasındaki değişiklik önergesi gündem oldu. Dolayısıyla Güney Kürdistan’daki kadınların durumunu tanımlarken kadını bedensel ve ruhsal olarak parçalayıp tahakküm altına almayı esas alan kadın sünneti ile başlayıp kadın ve toplum kırımını ön gören Kişisel Statü Yasası’na dikkat çekmenin Güney Kürdistan’daki kadınların yaşadıklarının özeti olacağı kanısındayım.

Dünya Sağlık Örgütü’nün geçen sene paylaştığı verilere göre Irak’ta 15-45 yaş arasındaki kadınların yüzde 7,3’ü sünnet edildi. En yüksek oran ise Kürdistan Bölgesi’nde. Yine bu verilere göre Hewlêr’de kadınların %37’si, Süleymaniye’de %29’u, Duhok’ta %4’ü sünnet edilmiştir. Sünnet edilen kadınların %50’si dinî gerekçelerle, %41’i sosyal baskılar altında, %11’i de hijyenik olduğuna inandıkları için bu yapıyor. Gerek toplumda gerekse de siyasi mecralarda pek de konuşulmayan kadın sünneti nedir ve bununla ne amaçlanıyor? Bu sorulara doğru cevaplar verilmediği sürece Güney Kürdistan’da da uygulanan kadın sünnetinin arkasındaki ideolojik ve toplumsal amaçlar da anlaşılmayacaktır.

Kamuoyunda kadın sünneti olarak da bilinen bu uygulama, kadın genital organının kısmen veya tamamen kesilmesi veya zarar verici diğer işlemlerin uygulanması anlamına gelir. Genellikle klitoris kesilmesini içeriyor. “Kadın sünneti” isminden dolayı sıklıkla İslami bir uygulama olarak düşünülse de dinden bağımsız bazı kültürlerde de geleneksel veya dini bir ritüel olarak yapılıyor.

Kadın sünneti, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin en çarpıcı ve trajik örneklerinden biri olarak, egemen erkek egemen yapının kadın bedeni üzerindeki tahakkümünü simgeliyor. Bu uygulama, aynı zamanda kadınları bedenleriyle birlikte ruhsal ve toplumsal olarak da kontrol etme çabasıdır. Kadın sünneti sadece kadının bedensel bütünlüğünü tahrip etmekle kalmaz, aynı zamanda kadınları öznellikten, cinsellikten ve toplumsal yaşamdan dışlar.

Kadın sünneti, tarihsel olarak erkek egemen toplumların kadına bakış açısını ve onun toplumdaki yerini belirleyen bir uygulama olarak şekillenmiştir. Kadın bedeni, bu toplumlarda üretim, üreme ve toplumsal düzenin sürdürülmesi adına denetlenmesi gereken bir alan olarak görülmüştür. Erkek egemen yapılar, kadının cinsel arzularını kontrol altına almayı, onun toplumsal rolünü belirlemeyi ve en önemlisi, kadınları “özel mülk” olarak görmek suretiyle, kadının bireysel kimliğini yok sayarak kendi toplumsal sistemlerinin bir parçası haline getirmeyi amaçlıyor.

Çoğunluğu Afrika ve Asya kıtasında olmak üzere 30 ülkede uygulanmaktadır. Ortadoğu’da da bazı ülkelerde bir gelenek olarak sürdürülmektedir. Dünya Sağlık Örgütü’ne göre, dünya çapında 200 milyon kadın ve kız çocuğu sünnet edilmiş durumda. Kadın sünnetinin yapıldığı yerlerden biri de Güney Kürdistan’dır. Çok yaygın olarak yapılmasa da özellikle bazı bölgelerde uygulanmaktadır.

Kürdistan Bölgesi’nde 2011 yılında çıkarılan yasa ile kadın sünnetine yasak getirildi. Kadın sünneti yapan veya buna iştirak edenler 6 ay ile 1 yıl arasında bir hapis cezasına veya bunun karşılığı olarak 2 milyon ile 5 milyon dinar arasında para cezasına çarptırılır. Yine zorla sünnet yaptıran veya buna dahil olanlar 1 yıldan az olmayacak şekilde hapis cezasına veya 5 milyon ile 10 milyon dinar arasında bir para cezasına çarptırılır. Kadın sünnetini yapan doktor veya sağlık çalışanları ise 3 yıl süreyle görevden uzaklaştırılır.

Bölgede yasak olmasına karşın hala bazı bölgelerde kız çocukları gizli bir şekilde sünnet ediliyor. Kürdistan Bölgesi’nde kadın sünnetine ilişkin çalışma yürüten Alman Wadî Örgütü’nün paylaştığı verilere göre, 2022 yılında Kürdistan Bölgesi’nde Hewlêr ve Ranya’da 0-18 yaş altı 213 sünnet vakası tespit edildi. Wadî’nin verilerine göre Germiyan ve Halepçe’de ise hiçbir kadın sünneti vakası tespit edilemedi.

Güney Kürdistan’da saha araştırmaları yapan kuruluşların sonuçları, ki bunların büyük çoğunluğu uluslararası kuruluşlar tarafından finanse ediliyor, bölgede kadın sünneti oranlarında büyük düşüş kaydedildiği yada bazı bölgelerde hiç tespit edilemediği belirtilse de genel olarak bu verilerin gerçeği yansıtmadığı biliniyor. Şüphesiz verilerdeki düşüşün bir boyutu caydırıcı yasalar ve kadın kurumlarının mücadelesi olurken diğer boyutu toplumda hala var olan tabulardır. Kadın sünneti çok katı bir tabu olduğu için toplumun birçok kesimi tarafından konuşulmaz. Dolayısıyla özellikle Germiyan ve Halepçe gibi kapalı dini değer yargılarının hakim olduğu bölgelerde kadın sünnetine dair veriler gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü bu bölgelerde

kadın sünneti hala çok katı bir tabudur ve halk içerisinde tartışılmamaktadır. Dolayısıyla ne sünnet edilen çocuklar ailelerini şikayet ediyor ne de olaya tanık olan herhangi bir yurttaş. Kadın sünnetiyle mücadele ekibine başkanlık eden Pervin Hassan, “2011 yasası kullanılmıyor, çünkü kızlar anneleri ve babalarını şikayet etmiyor” diyerek bu gerçeğe dikkat çekmişti. Nitekim UNICEF ve Dünya Sağlık Örgütü’nün Bölge’deki saha araştırmasına katılan kadınların çoğu, kendi toplumları içinde kadın sünneti hakkında konuşmanın bir tabu olarak görüldüğünü söylüyor. Bu nedenle bu konuda verilen rakamlar gerçeği tam yansıtmayabiliyor.

Toplumsal özgürlük anlayışı, kadınların toplumsal eşitlik ve özgürlük için verdikleri mücadelenin, genel anlamda toplumun özgürleşmesi için bir ön koşul olduğunu da savunur. Kadınların özgürleşmesi yalnızca kadınların bireysel özgürlüğü için değil, aynı zamanda toplumun toplumsal, kültürel ve ekonomik dönüşümü için de gereklidir. Kadın sünneti, bu özgürleşme mücadelesinin en büyük engellerinden biridir. Çünkü kadını tahakkümle hem fiziki hem de zihinsel olarak yok eden, özneliğini ortadan kaldıran ve toplum içerisinde kadın olmayı ‘erkek egemen normlara’ göre düzenleyen bir uygulamadır. Nitekim Güney Kürdistan’ın kadın sünnetinin etkili olduğu bölgelerinde kadına yönelik baskı ve şiddetin yoğun olmasına karşın kadın örgütlülüğü oldukça zayıf ve toplum tamamen cinsiyetçi yargıların denetimi altındadır. Bu alanlardaki toplumsal ve kültürel değişim çok sınırlı ve yavaştır.

Abdullah Öcalan, erkek egemen toplumların kadın bedeni üzerindeki kontrolünü, bireysel ve toplumsal düzeyde bir denetim olarak tanımlar. Kadın sünneti de bu denetim stratejilerinin bir parçası olarak devreye girer. Kadın bedeni, erkek egemen sistemin sınırlarını çizdiği ve kadınları bu sınırlara mahkûm eden bir alan haline gelir. Erkek aklın form kazanmış hali olan siyasi iktidarlarda toplumsal denetim stratejisinin en önemli araçlarında biri olan kadın sünnetine hukuki olarak “yasak” ancak pratik sahada “görmedim duymadım bilmiyorum”u oynayarak hayata geçirir. Nitekim Kürdistan Bölgesi yasalarında kadın sünneti yasaklanmasına karşın gerek uygulanmasına yönelik sert tedbirler alınmamakta gerekse de yeteri düzeyde farkındalık geliştirecek projeler geliştirilmemektedir. Güney Kürdistan’daki siyasi iktidarda bir kadın kırımı olan bu uygulamanın son bulmasına yönelik somut adımlar atmak yerine kadın bedeni üzerinden toplumun denetimini esas alan bir siyaseti esas almaktadır.

Kadın sünneti, sadece bir bedensel tahribat değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyetin kurumsallaşmış ve kalıcı bir şekilde yeniden üretildiği bir uygulamadır. Bu uygulama, kadının toplumsal olarak “diğer” ve “öteki” kabul edilmesini pekiştirir. Sosyolojik açıdan, kadın sünneti, erkek egemen yapının kadını kontrol etme aracı olarak işlev görürken, toplumsal cinsiyetin de yeniden inşa edilmesine katkıda bulunur. Kadın sünnetinin uygulandığı toplumlarda, kadınlar çocuk yaşlardan itibaren bu tür uygulamalarla özdeşleşmeye başlar. Bu süreç, kadının kendini cinsellikten ve bedensel özgürlüğünden mahrum bırakmasıyla sonuçlanır. Ancak bu tür baskılar, sadece bireysel düzeyde kalmaz, kadınların toplumsal yaşamda pasifleşmesine ve sınıfsal, ekonomik yapıda ikinci sınıf bireyler olarak var olmalarına da neden olur. Hewlêr’in Şemamik ilçesinde yaşayan Şara’nın hikayesi bu gerçeği tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyor. 8 yaşında sünnet edilen Şara, sünnet edildikten sonra kendini tecrit ettiğini ve kimseyle temas kurmadığını belirterek, “Köyümüzde hikayesi benimle aynı olan birçok kadın evlendi. Ancak ben hiçbir zaman evlenmeme kararı aldım” der.

Bu korkunç uygulamanın bizzat aynı şiddete maruz kalan bir kadın (anne veya başka bir kadın) tarafından yapılması kadını fiziki ve zihinsel olarak yok eden kadını tamamen erkeğin

normlarına göre şekillenen bir uygulama olduğunu gösteriyor. Öte yandan eril aklın toplumda sünnet olan kadını “iffetli” olmayı iffetsiz olarak ayrıştıran yaklaşımı sünnet olmayan kadınlara yönelik psikolojik şiddetin farklı bir biçimi olarak karşımıza karşı çıkıyor. “Ailemin yanına döndüğümde artık sünnet olma yaşını geçtiğim için sünnet olamadım. Dolayısıyla kadın özgürlük ideoloji ile tanışana dek kendimi hep eksik ve kusurlu buldum” diyen Raperin bölgesinde yaşayan Hêro adlı genç kadının yaşadığı psikoloji de yaşanan trajedinin başka bir boyutunu yansıtıyor.

Kadın sünneti gibi uygulamalar, kadınların bedeni üzerinde kurulan tahakkümün en uç örnekleridir. Ancak, Irak’taki Kişisel Statü Yasası’nda yapılmak istenen değişiklikler de kadının toplumsal yaşamını ve özgürlüğünü sınırlayan benzer bir erkek egemen baskıyı pekiştirmektedir.

Irak’ta bazı Şii gruplar kısmi düzeyde de olsa kadın ve çocuk haklarını koruyan 1959 sayılı Kişisel Statü Yasası’nın 188’inci maddesinde değişiklik önerisiyle Irak Parlamentosu’na bir yasa tasarısı sundu. Kadın ve toplum kırımını öngören bu yasa Irak ve Güney Kürdistan’daki kadın hakları örgütlerinin bu yıl en çok gündemine aldığı bir konu oldu. Kadınlar kadınların toplumsal yaşamını ve özgürlüklerini kısıtlayan yasa tasarısına karşı birçok eylem ve etkinlik düzenledi. Kadın sünneti, kadının bedensel özerkliğini yok ederken, Kişisel Statü Yasası’ndaki değişiklikler de kadının toplumsal özerkliğini ve bireysel haklarını ortadan kaldırmaktadır. Esasında iki uygulama da kadınların toplumsal ve bireysel özgürlüklerinin engellenmesi, onlara yönelik şiddetin meşrulaştırılması ve eşitsizliğin derinleştirilmesi amacı taşır. Ayrıca erkek egemen yapıların kadına bakış açısını ve kadınların bu yapıya karşı verdikleri özgürleşme mücadelesinin ne denli önemli olduğunu ortaya koyar.

Başta kadınlar olmak üzere toplumun birçok kesimi tarafından tepkilere neden olan Kişisel Statü Yasası özellikle aile içi ilişkiler, evlilik, boşanma, miras ve çocukların velayeti gibi konuları düzenleyen bir yasal çerçevedir. Ancak bu yasa, kadınların toplumsal ve bireysel haklarını sınırlayıcı bir şekilde şekillenmiştir ve kadın hakları aktivistleri tarafından sıkça eleştirilmektedir. Son yıllarda bu yasada yapılmak istenen değişiklikler, kadın hakları konusunda ciddi endişelere yol açtı. Bu değişikliklerin, toplumsal yapıya ve kadınların yaşamlarına etkisi oldukça derindir. Irak’taki Kişisel Statü Yasası’nda yapılmak istenen değişiklikler, özellikle kadınların evlilik içindeki haklarını ve boşanma sürecinde karşılaştıkları zorlukları daha da karmaşık hale getirmeyi hedeflemektedir. Kişisel Statü Yasası’nda yapılmak istenen değişikliklerle, çocuk yaşta evlilik ve çok eşliliğin meşrulaştırılması, kadınların boşanma haklarının kısıtlanması ve aile içindeki haklarının daha da zayıflatılması hedeflenmektedir.

Kadınların özgürleşmesi, sadece bedensel bütünlüklerinin korunması ile değil, aynı zamanda toplumsal ve bireysel haklarının garanti altına alınmasıyla mümkündür. Irak’taki Kişisel Statü Yasası’ndaki değişiklikler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini daha da derinleştirirken, kadınları öznellikten mahrum bırakmakta ve onların özgürleşme mücadelesinin önüne geçmektedir. Kadınların bu yasalara karşı direnmesi, sadece kadın hakları için değil, toplumsal eşitlik ve özgürlük için verilen bir mücadelenin parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Güney Kürdistan ve Irak’ta kadınlar kadın ve toplum kırımını öngören bu yasaya buldukları her alanda itirazlarını yükselttiler. Iraklı ve Kürt kadınlarının kadın kimliği üzerinden yürüttükleri ortak mücadele sonucu yasa tasarısı henüz meclisten geçmedi. Ancak Irak Parlamentosu’da üç temel güç olan Sünniler, Şialar ve Kürt gruplar Kişisel Statü Yasası üzerinden pazarlık yapıyor.

Her biri kendi taleplerinin kabul edilmesi karşılığında yasaya onay verebileceğini belirtiyor. Özcesi erkek aklı bir kez daha kadın kimliği ve bedeni üzerinden pazarlık yapıyor. Dolayısıyla tehlike aşılmış değildir.

Ahlaki-politik özgürlük anlayışına dayalı olarak, bu tür baskılara karşı verilmesi gereken mücadele, kadınların kendi bedeni üzerindeki haklarını savunmalarının, toplumsal eşitlik ve özgürlük mücadelesinin en temel parçası olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınlar, bedenlerinin ve yaşamlarının denetim altına alınmasına karşı direndikçe hem kendi özgürlüklerini hem de tüm toplumun özgürlüğünü kazanacaklardır. Dolayısıyla Irak ve Güney Kürdistan'daki kadınlar önümüzdeki yılda erkek aklın ürünü olan bu yasa tasarısına karşı itirazını yükselteceklerdir.

Cihatçı Militarizm, Antiemperyalizm ve Feminizm

Hülya Osmanağaoğlu-15 Aralık 2024

Savaş sanayilerinin uluslararası örgütlenmesi askeri dengeye yansımaktadır; terazinin kefeleri kısmi kararlar ve kararsızlıklar sonucu dengeye gelmekte, genel bir karar sürekli ertelenip durmaktadır. Ayrıca savaşların askeri sonuçlarının belirsizlikleri, savaşa taraf olan ülkelerden ve o zamana kadar tarafsız kalmış ülkelere de gittikçe daha çok yedeğin cepheye gönderilmesine yol açmaktadır. Savaş, emperyalist istekleri ve uzlaşmazlıkları karşılayacak malzemeyi her yerde yeterince bulmaktadır; bozkır yangını gibi dört bir yana yayılan yangın felaketini besleyecek yeni malzeme yaratmaktadır. (Rosa Luxemburg, Junius Broşürü 1915)¹

Kadınların emperyalist savaşa karşı mücadelelerinin hiç kuşku yok ki en bilinen örnekleri Clara Zetkin ve Rosa Luxemburg. Avrupa’da yükselen savaş tamamları eşliğinde, savaş öncesinde ve savaş esnasında emperyalist savaşa karşı mücadeleyi örgütüyorlardı. Birinci paylaşım savaşında yukarıda alıntı yapılan Junius Broşürü’nü hapishanede kaleme alırken, dönemin Alman Sosyal Demokratlarının emperyalist savaş destekçisi tutumunun işçi sınıfının enternasyonal mücadelesi açısından kabullenilemeyeceğini anlatıyordu. Aynı yıllarda İngiltere’de feminist-süfrajet Sylvia Pankhurst annesi Emmeline ve kızkardeşi Christabel Pankhurst’ten farklı olarak İşçi Partisi ile birlikte İrlanda’nın siyasi özerkliğini savunuyordu. 1914’de İşçi Partisi’nin emperyalist savaşa onay veren politikasına da muhalefet ederek, birinci paylaşım savaşına karşı politika yapmaya başladığında, annesi ve kızkardeşi tarafından oy hakkı mücadelesinin en güçlü örgütü WSPU’dan (Kadınların Toplumsal Politik Birliği) ihraç edildi. Bunun üzerine WSPU’dayken de ağırlıklı olarak faaliyet yürüttüğü işçi sınıfının yoğun olduğu Doğu Londra’da, ELFS’yi (East London Federation of Suffragettes- Doğu Londra Süfrajetler Federasyonu) kurdu.

¹ Rosa Luxemburg Kitabı, Haz. Peter Hudis- Kevin B. Anderson, Çev. Tunç Tayanç, Dipnot Yay. Sf.495

Kuşkusuz emperyalist paylaşım savaşlarına karşı feminist mücadeleden bahsederken TKB'yi de anmak gerek. 1935 yılında TKB'nin, Uluslararası Kadınlar Birliği (International Alliance of Women) tarafından Türkiye'de düzenlenen kadın barış konferansının sonuç metnine imza atmasının ardından, Nazi Almanya'sı ile o dönem iyi ilişkiler sürdüren Kemalist iktidar tarafından yoğun basın kampanyası ile kendini feshetmeye zorlanmasını da hatırlamak gerekiyor.

Antiemperyalizm ve militarizm karşıtlığı, ikinci dalga feminist hareketin içinde doğduğu Avrupa'daki 68 hareketi ve ABD'deki sivil haklar- siyah bilinç hareketlerinin önemli başlıklarıydı. Vietnam Savaşı başta olmak üzere feminist hareket emperyalizm karşıtı mücadelenin öznesi olmuştu. 1981'de ise İngiltere'de Galler'de, ilk olarak Gallerli bir grup kadının harekete geçmesiyle, Greenhom Common'a yerleştirilecek nükleer başlıklı füzelere karşı feminist eylemler başladı. Kadınların üs bölgesi çevresinde feminist bir komün kurması, 30 bin kadının 1982'te üs bölgesi çevresinde zincir oluşturması, 1983'de 70 bin kadının silah fabrikasına yürümesi ve 1983'de 50 bin kadınla yeniden zincir oluşturulması gibi bir dizi eylemle devam etti ve etkinlikleri 1987'ye kadar sürdü.

Ezcümle sosyal şovenizmin doruğa vardığı birinci paylaşım savaşında da soğuk savaşın antikomünist ideolojik hegemonyasında da sömürgeciliğe karşı mücadelenin yükseldiği günlerde de her daim feminist hareketin sistem dışı bileşenleri militarizme, emperyalizme ve sömürgeciliğe karşı dayanışmayı örgütlediler. Patriyarkanın evrensel bir sistem olarak kapitalizmle ve tüm egemenlik ilişkileriyle birlikte kendini yeniden üretiyor olması, emperyalizm ve savaş karşıtlığının, feminist mücadelenin gündemlerinde yer alma nedenlerinden biriydi kuşkusuz. Ancak ezilen toplumsal grupların kolektif siyasal özenlerinin dayanışması da feminist hareketin savaşa, militarizme ve emperyalizme yönelik mücadelesinin bir nedeniydi.

Emperyalist işgaller ve cihatçılık

Sol, kapitalizm/emperyalizm tarafından tüm emekçilerin sömürsü için gerekli koşulların yaratılması sürecinde kadınlar üzerindeki tahakkümün özel bir yeri olduğunu anlayamadı. Bunun, sol eğilimlerin çoğunu belirleyen ekonomist/işçici bir yaklaşım olduğunu düşünüyorum. Emperyalizmin ulusalcı bir bakışla yorumlanmasına dayalı bu ekonomist kuram; solun, İslamlaştırma projesinin bir sınıf mücadelesi olduğunu anlamasını engelledi. Yani kadınlara yönelik saldırının aslında bütün işçi sınıfına ve erkeklere yönelik bir saldırı olduğu anlaşılamadı. (Shahrazad Mojab 2015)²

2001 yılında Afganistan işgaline karşı kadın hareketi İstanbul'da bir dizi eylem düzenlerken Afganistan'daki Taliban diktatörlüğü nedeniyle üyeleri illegale çekilen ya da sürgün olan RAWA (Afganistan Kadın Kurtuluş Örgütü) da, 'bütün Afgan kadınları İslamcı iktidardan kurtaracağız' dezenformasyonuna rağmen, ABD işgaline hayır diyordu. 2003'te tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kadın hareketi Irak'ta savaşa hayır derken, İstiklal Caddesi'ndeki ilk feminist gece yürüyüşü de 2003'te bir grup feminist tarafından, Irak'taki savaşa karşı örgütlenmişti. Kuşkusuz yıllarca savaşın en çok kadınları ve çocukları vurduğu gerçeğinden hareketle militarizm ve savaş

---

² Shahrazad Mojab, Marksizm ve Feminizm, Çev. Funda Hülagü, , Yordam Yay. Sf. 33

karşıtı mücadelenin aktif öznesi olan feminist hareket, her daim patriyarkanın bütünlüklü bir sistem olarak kapitalizm ve militarizmle doğrudan bağına görerek militarizm karşısında tutum geliştirmek durumundaydı. Türkiye’de Kürt kadın hareketi ile yan yan gelerek örgütlenen kadın barış politikaları da bu bağlamda [ağırlıklı olarak] milliyetçi militarizmi merkeze koyan bir eksenle hayata geçiriliyordu.

2001’de Afganistanlı cihatçı Taliban’dan kadınları kurtarma vaadiyle yapılan emperyalist işgal 20 yıl sonra yenilip geri çekildiğinde, Taliban’ın yeniden iktidar olup kadınlara aynı mezalimi uyguladığını ve 20 yılda yaşananın yüzbinlerce insanın ölümünden başka bir sonuç yaratmadığını gördük. İran’da 2022’de Mahsa Jina Amini’nin başörtüsü nedeniyle maruz kaldığı şeriat polisi şiddeti nedeniyle ölmesiyle, Rojhilat’ta başlayan isyan tüm İran’a yayılırken, *jin jiyān azadī* sloganı da tüm dünyada kadınların özgürlük mücadelelerinin simgelerinden biri haline geldi. Ancak İsrail ve ABD tarafından sistematik saldırı altında tutulan İran’a yönelik emperyalist tehditler, ülkedeki kadın isyanının ve özgürlük hareketlerinin güçlenmesini değil bastırılmasını sağladı. Emperyalist işgal ve baskı politikalarının ezilenleri ve özelde kadınları özgürleştirmeyeceğini Irak savaşı göstermişti.

Küçük burjuva Arap milliyetçiliğinin örgütlü gücü olarak Baas Hareketi, ikinci paylaşım savaşının ardından yükselen ulusal kurtuluş hareketlerinin bölgedeki temsilcisi olmuştu. Samir Amin modernleşmenin milliyetçi popülist hareketlerce hayata geçirilmesinin örnekleri olarak Cezayir’de FLN’yi, Tunus’ta Burgiba’yı, Mısır’da Nasır’ı, Suriye ve Irak’ta da Baas Hareketi’ni sayarken, hepsinin sonun benzer olduğunu söylüyor. Tüm bu iktidarların demokratik olmasalar da geniş bir halk desteği bulduklarını ve hızlı kalkınmanın da bu desteğin sürmesini mümkün kıldığını söylüyor. Tüm bu hareketlerin antiemperyalizm vurgusuyla, milliyetçi orta sınıflara dayanıyor olması, bir milli burjuvazi inşasını hedeflemeleri ve sekülerleşmeyle modernleşmeyi bir arada yürütmelerinin, demokratik gelişimin önünü açma potansiyeline rağmen, emperyalist ablukanın bunu mümkün kılmadığını söylüyor Samir Amin.³ Elbette bir modernleşme paradigmasıyla iktidar olan Baas tipi hareketler halktan onay alırken medeni yasaları söz konusu olduğunda [Suriye dâhil] çoklu hukukun, şeriat kurallarının kadınlar açısından geçerliliğini sürdürmesi söz konusuydu.

Arap milliyetçiliği ile antiemperyalizm temelinde yükselen iktidarların zaman içinde emperyalizmle uyumlu ilişkilere yönelmesi ve otoriterleşmesi, 2011’deki Arap Baharı adı verilen isyanlarla, İhvan/Müslüman Kardeşler çizgisinin, seküler milliyetçi bu iktidarlara karşı güç kazanmasını sağladı. (Müslüman Kardeşler 1920 yılında İngiltere tarafından milliyetçi ve seküler Wafd hareketine karşı kurulmuştu. Nasır’ın ölümünden sonra ise CIA desteğiyle Mısır’a dönmüştü.) Bugün AKP’nin de bir şekil takipçisi olduğu İhvan hareketi, Suriye’de de Esad yönetimine karşı ilk isyanı başlatanlar arasındaydı ve kısa sürede de Türkiye’den ve emperyalist metropollerden aldığı destekle cihatçı örgütlenmelere dönüştü. Genel olarak desteğini orta sınıf, ticaret yapan Sünnilerden alan bu hareket Esad’da cisimleşen seküler Alevilik karşısında cihatçı Sünni selefi İslamcılıkla, halk arasında zor ya da rıza yoluyla destek kazandı.

Gelinen noktada ABD ve AB, Suriye’de kendilerine bağlı bir burjuvazi ve askeri/cihatçı iktidarla bölgedeki varlıklarını güvenceye alırken, İsrail’in güvenliğini de daha fazla sağlama alıp, İran’a yönelik kuşatmayı güçlendirmek için önemli bir kazanım elde ettiler. Tam da bu nedenle dün

³ <https://monthlyreview.org/2007/12/01/political-islam-in-the-service-of-imperialism/>

terör örgütü listesine aldıkları HTŞ'den bugün devrimci örgüt çıkarmaya çalışıyorlar. 10 yıl önce emperyalist metropollerin ilk tohumlarını attıkları IŞİD canavarlığı karşısında, Rojava'da savaşan Kürt kadınların sekülerliğiyle, kadınların özgürlüğünü desteklemeyi vitrine çıkararak Batı anaakım medyası, bugün ise gerek Colani'nin gerekse yeni adalet bakanının, bundan sonra şeriat hükümlerinin geçerli olacağına ilişkin açıklamalarını yok sayarak, başı açık kadın görüntüleriyle cihatçılardan demokrasi savaşçısı çıkarmaya çalışıyorlar.

Dün Afganistan ve İran'da "kadınları kurtarmak" adına emperyalist saldırganlığı meşrulaştıran Batı, bugün şaşırtıcı olmayan biçimde El-Kaide/HTŞ'yi özgürlük savaşçısı olarak sunuyor. Daha birkaç yıl önce "Hıristiyanlar Lübnan'a, Aleviler mezara" diyen Colani, bugün Şam'ın sadece 20 km ötesine kadar İsrail işgali söz konusuysen, düşmanları olarak Hizbullah'ı, Alevileri ve İran'ı sayıyor. Diğer yandan yine Colani "Şu an şeriatı uygun giyinmeleri için kadınları sadece uyaracağız ancak bir süre sonra şiddet de uygulayacağız" derken Halep'te Esad'ın devrilmesini meydanlarda kutlayan kadın ve erkeklere birbirlerinden ayrı durmaları anons ediliyor.

Rojava ve feminist enternasyonalizm

HTŞ bizzat ABD ve İsrail desteğiyle Esad güçlerine karşı harekete geçtiğinde, Suriye Milli Ordusu adı altında AKP iktidarı tarafından beslenip büyütülen, çoğu IŞİD kalıntısı ve Sünni selefi, Uygur, Çeçen ve tabii ki Türk lejyonerlerden oluşan çeteler, doğrudan Kuzey ve Doğu Suriye'deki özerk yönetim bölgesine karşı saldırıya geçtiler. Biliyoruz ki Rojava'ya yönelik AKP iktidarı destekli saldırılar her adımda bizzat burada Türkiye'de inşa edilen faşizmi güçlendirmeyi hedefliyor.

AKP yetkililerinin Halep'in aslında bir Türk kenti olduğuna ilişkin milliyetçi vaazların ardında, esas olarak cihatçı çeteler aracılığıyla Suriye halklarının varlıklarının nasıl gasp edileceğine ilişkin hayaller söz konusu. Diğer yandan, hemen yanı başında İran'dan farklı olarak Batı emperyalizminin onayını da almış bir Sünni selefi diktatörlüğün ortaya çıkmasının, buradaki İslamcılar ve kendi iktidarlarını güçlendireceğini de öngörüyorlar kuşkusuz. Ancak tam da yine sınırın öte yanında, farklı dini ve etnik grupların barış içinde yaşadığı, demokratik, seküler, kadınların özgürlüğünün toplumsal yeniden inşanın en önemli ayağı haline geldiği, etnik temelde yeni bir burjuvazi yaratmanın değil komünlere ve kooperatiflere dayalı toplumsal ilişkilerin örgütlendiği Kuzey ve Doğu Suriye, AKP iktidarının da Türkiye'nin tarihsel devlet yapısının da kabusu olmaya devam ediyor. Bunun en önemli nedeni kuşkusuz Kuzey ve Doğu Suriye'deki özerk yönetimin meşruiyeti arttıkça, Türkiye'de baskı, kayyum ve şiddet politikalarıyla Kürt halkına karşı yürütülen savaşın meşruiyet zeminini kaybedecek olması.

AKP iktidarı seçimlerde giderek kaybettiği toplumsal desteği sağlamak için tüm faşist iktidarlarla aynı çizgide ilerliyor; faşizm kendini korumak için her daim iç ve dış düşmanlara ihtiyaç duyar. Savaşlar, milliyetçi ve dinci saiklerle faşizmin kitle tabanının konsolidasyonunu sağlar. Ve kuşkusuz faşizm milliyetçiliği ve dinciliği kurumsallaştırmak için ortaya çıkan bir ideolojik hegemonya inşasıyla sınırlı değil; büyük burjuvazinin, tekelci sermayenin ihtiyaçları çerçevesinde inşa olan en gerici devlet biçimi. Bugün Türkiye burjuvazisinin/sermayesinin gücü 35 yıl önceki birinci Irak savaşı döneminden de 20 yıl önceki ikinci Irak işgali döneminden de farklı. Yirmi yıl önce bir ABD yetkilisinin özlü ifadesiyle o dönem için, Türkiye'nin en önemli ihracat ürünü, savaşırıldığında ucuza mal olan ordusuydu. Bu 20 yıl içinde özelleştirme, esnekleştirme, sendikasılaşmayla, neoliberal dönüşümü tamamlayan AKP iktidarı, rantta, inşaata ve enflasyona dayalı politikalarla kendisine tam biat eden sermaye kesimlerine kaynak aktararak,

TÜSİAD sermayesinin yanı sıra İslamcı sermayeyi de güçlendirme hedefiyle politik önceliklerini belirliyor. Bundan 30-40 yıl önce Kürt halkına karşı yürütülen kirli savaşta kullanılan silahlar kamu bütçesinden ayrılan paylarla emperyalist metropollerden satın alınırken, bugün üretilen SİHA'larla bizzat 'damat' silah üreticisi haline gelmiş durumda. Artık sermayenin ihtiyaçları bölgede askeri siyasal hegemonya kurmayı gerektiriyor. Dolayısıyla laikiyle, İslamcısıyla bütün sermaye fraksiyonları ellerindeki medya gücü aracılığıyla hem Suriye'deki cihatçı zaferini hem de Kuzey ve Doğu Suriye'ye yönelik saldırıları alkışlıyorlar. Silahlarla bombalarla yıkılan kentlerin yeniden inşası için inşaat, çelik, petrol vs. sermaye grupları ellerini ovuşturuyor.

Tüm anaakım sermaye medyasının kanallarından tam da bu yüzden, HTŞ'nin tersi yöndeki tüm açıklamalarına rağmen şeriat ilanından bahsedilmiyor. Tabii ki SMO çetelerinin direnen Kürt kadın savaşçılara işkenceleri ve kaçırılan, öldürülen sivil halka dair haberler de anaakımda görülüyor. Biz biliyoruz ki Kuzey ve Doğu Suriye'deki özgürlüğün boğulması burada AKP'nin güçlenmesine, üç beş parçaya bölünmüş milliyetçi- dinci tabanın yeniden AKP arkasında bloklaşmasına, dini baskının- cihatçılığın güçlenmesine ve harekete geçmesine, Kürt halkına yönelik savaşın yükselmesine ve faşizmin konsolidasyonuna yol açacak. Cihatçılığın ve siyasal İslam'ın meşruiyet kazandığı, sokaklara hakim olduğu her yerde kadınların, LGBTİ+ların bütün kazanımları ve hatta hayatları tehlike altındadır. Faşizm koşullarında maddi ve ideolojik olarak güçlenen militarizm dün "Her Türk asker doğar" diyerek egemenlik ilişkilerini yeniden üretirken, bugün bir şekilde "Her Türk cihatçı doğar" diyerek varlığını sağlama alıyor. Biz feministler için, AKP iktidarının cihatçı çeteler eliyle boğulmaya çalıştığı Kuzey ve Doğu Suriye'deki devriminin kazanımlarının korunması, ABD ve İsrail ortaklığıyla cihatçı HTŞ çetelerinin işgal ettiği Suriye'de*, Türkiye'nin cihatçı yayılmacı politikalarına son vermesi için, mücadeleyi öne çıkarmak acil bir ihtiyaç olarak görünüyor. Bugün Kobanê'de, İstanbul'da, Amed'de ve Şam'da kadınların kaderi emperyalizm ve Türkiye destekli cihatçı militarizmin yayılmasıyla hiç olmadığı kadar birbirine bağlı hale geldiği için, acil olarak enternasyonalist feminist bir mücadeleyi gündeme alarak yeni durumun ihtiyaçlarını belirlemek gerek.

---

* Tabii ki bugün Fırat'ın doğusunda özerk yönetimi ABD'nin [şimdilik] desteklediğini biliyorum. Ancak Suriye Kürtleri ABD'ye Esad'a karşı savaşmak üzere ittifak önermedi. ABD ve AB emperyalizmi kendi besledikleri cihatçılar IŞİD olup Şengal'i Musul'u işgal edip katliam yaparken kınamakla meşguldüler. Katliamlar kendi topraklarında başlayınca ve Kobanê'de Kürt halkı enternasyonal dayanışmayla IŞİD'i durdurunca kendi kamuoylarını yatıştırmak için Kürt halkının direnişine destek verdiler ve evet orada üsler kurdular. Ancak gerek Türkiye'nin gerekse ABD'nin baskısına rağmen ne Esad'a ne de sivil halklara karşı herhangi bir biçimde kurşun sıkmadılar.

Ters Kelepçeler de “Kırılır”...

Oya Açıan-15 Aralık 2024

Yüzümüzdeki izleri bir yana bırakın, düğmeler kopuyor, fermuarlar bozuluyor, bluzlar parçalanıyordu. Mahkemelere bu halde gidiyor ve suç duyurusunda bulunuyorduk ama kime ne anlatıyorsunuz

Çıplak arama dayatması, '80 sonrası hapishanelerde özellikle kadınlara uygulanan bir işkence yöntemi idi. 12 Eylül askeri faşist darbesinin keşfi değildi çıplaklığı kullanarak işkence yapmak... Mesele çıplaklık da değildi, düşman karşısında “çaresiz” olunduğu fikrini tutsağın zihnine yerleştirme çabasıydı. Kadın polisler müthiş zekalarıyla bizi “ikna etmeye” çalışırlardı arsız arsız sırtarak: “Ne var utanacak, sonuçta biz de kadınız...”

“Bluzunun iki düğmesini aç” diye başlayan seans baştan reddedip net bir tutum almadığın koşullarda sürekli el büyütmeyle nerede duracağı bilinmez bir aşağılamaya dönüşürdü. İşin politik şiddeti kullanarak boyun eğdirme boyutu kadar, geleneksel toplumsal rollerin siyasi kadın tutsakların algısında işgal ettiği yeri, bu konudaki tortuların kalınlık derecesini ölçme çabası da vardı. Bunların başında da “namus” kavramını nasıl algıladığımız geliyordu. “Yok artık...” demeyin. Bütün bunlar politik insanların “haritasını çıkarmak” için gerekiyordu, HZİ Vakfı denilen faşist yuvalara malzeme sağlıyordu bu gözlem ve değerlendirmeler...

Burjuvazi ve faşizmin, deneyimli seleflerinden alıp özünü aynen koruyarak kimi değişikliklerle bugüne kadar getirdikleri bu yöntem onuru kırmak, tutukluyu aşağılamak için hala tepe tepe kullanılıyor.

Gerek polis merkezlerinde gerekse hapishanelerdeki çıplak arama dayatması üstünde başında gizlemiş olabileceğin bir şeyleri arama kaygısıyla yapılmıyordu. Onların aradıkları senin zayıflıklarındı; gözlerinde utanıcı, çaresizliği, sergiledikleri insanlık dışı egemenliğin ve iktidarın gücünün tartışılmazlığını okuyabilme hevesindeydiler.

Çıplak arama dayatmasını kabul etmiyor, kendimizi savunuyor ve direniyorduk. Tabii bu direniş sırasında kadın polis ve gardiyanlar bize ne kadar saldırırlarsa saldırınsalar sonuçta biz de onlara “zarar” veriyorduk. Yüzümüzdeki izleri bir yana bırakın, düğmeler kopuyor, fermuarlar bozuluyor, bluzlar parçalanıyordu. Mahkemelere bu halde gidiyor ve suç duyurusunda bulunuyorduk ama kime ne anlatıyorsunuz; heyet “bu bizi ilgilendirmez” deyip çıkıyordu işin içinden. Bunların sergilenmesi, bunlara meydan verilmesi işlerine gelmiyordu, duruşmalarda ailelerimiz bunları görüyor, kimi zaman da fotoğraflarla kayıt altına alınıyordu yaşadıklarımız. Metris idaresi son olarak bir “yöntem” buldu. Yıl 1984 ya da 1985 olmalı... Mahkemeye gidiş sırasında alındığım gardiyan odasına girince yerde bir asker döşeği gördüm. Kadın polisler ellerini arkalarında bağlamış sırtarak beni izliyorlardı. Başta ne olduğunu anlamadım, sonra üçü birden üzerime çullanıp bileklerimi ters kelepçeyle sabitlediler, ardından yerdeki döşeğe yıktılar beni. Tamamen çıplak kalıncaya kadar giysilerimi hiç zorlanmadan büyük bir memnuniyetle çıkarabildiler tabii. Hırsmıdan sadece slogan atabiliyordum. Elimi kolumu hareket ettiremiyor, kendimi savunamıyordum; çaresizlik hissi ve öfke sadece sloganlarda dile gelebiliyordu.

Daha öncekileri saymazsak, Tek Gıda-İş’e üye oldukları için işten atılan ve 150 gündür neredeyse bütün direniş biçimlerini kullanan Polonez’in kadın işçilerinin ters kelepçeyle gözaltına alındıklarını gördüğümde yıllar öncesine gittim, o anlardaki çaresizliğimi ve hırsmı hatırladım. İnsanın isyanına ve direnişine kelepçe vurmak, kendini savunamaz duruma düşürmek -ya da böyle hissettirmek- demir parmaklıkların arkasına atılmak, kapatılmak kadar ezici ve dayanılmaz!..

O kelepçeler Çatalca’daki Polonez fabrikasında sendikalı oldukları için işten çıkarılan Polonez’in direnişçi kadın işçilerine vurulmadı sadece. Emeğe ve kadın işçilerin geleceğine vurulmak istendi.

Geçtiğimiz günlerde kadın ve kelepçe sözcüklerini buluşturan bir işkenceyi daha hatırladık: Melek İpek!

‘Kadın ve kelepçe’ sözcükleri belki örneğimizde olduğu gibi her zaman böyle bir araya gelmiyor ama bunları kullanmadan da kadınların hayatının yüzlerce yıldır değişmeyen olgusuna nüfuz edebiliriz: Zincirlenme, tahakküm altına alınma... Eve, mutfağa, aileye zincirlenen, babaya, kocaya, abilere zimmetlenen kadınlar fikri ve pratiği gündelik yaşamımızın her köşesine yerleştirilmek isteniyor.

Melek İpek bunu yıktı işte! Melek İpek cüret etti... Toplumsal yargılara, teamüllere, mahalle ve aile baskısına, sonrasında yaşayacağı zorluklara ve acılara teslim olmadı. Evli olduğu Ramazan İpek tarafından elleri kelepçelenerek işkenceye, tecavüze ve cinayet teşebbüsüne maruz kalan Melek İpek, kendisine bunları yapan adamı 2021’in başına av tüfeğiyle öldürdü. Öz savunmasını harekete geçirdi, her gün bu denli aşağılanıp böyle hiçleştirilmeye ve işkenceye itiraz etti. Kendisini ve çocuklarını korudu. Sonra ne mi oldu, bunun hem önemi var hem de yok -ilgi duyan Melek İpek’in serüvenini okuyup öğrenebilir. Çünkü asıl önemli olan bu adımın atılmış olmasıdır.

Kadınlar, her taraftan kuşatılıp çıkışsız kaldıklarında, bir süre bu şiddeti sineye çekiyor, artık hiçbir şeyin çare olamayacağını düşündüklerinde kendilerine bunu uygulayan erkeklere, kocalarına dur demesini biliyor; daha önce farklı biçimlerde defalarca dur dedikleri halde bunun işe yaramadığını gördüklerinde Melek'in yaptığını yapıyorlar.

Yüzyıllara dayanan mücadele ve bunun sağladığı deneyimle kadınlar -kelepçeli ya da kelepçesiz- "erkek şiddeti"nin hiçbir zaman hiçbir koşulda haklılık payı olamayacağı fikrini artık daha çok benimsiyor. Çünkü "boyun eğme, sessizlik ve yükün sırtlanması ne kadar uzun sürerse zalimlik de o kadar büyük oluyor."*

(*) Ryszard Kapuscinski

Tarihten Bugüne Kadın ve Sömürü”

Hêlîn Ayhan-15 Aralık 2024

Kadının ana tanrıçalıktan köleliğe düşürülmesi ve tarihsel süreç içerisinde erkek egemen zihniyetin “köle”si haline getirilmesi, kapitalist moderniteyle her parçası ayrı satılan “mal” seviyesinde düşürülüşü tarihsel cinsel kırılmalarla gerçekleştirilen durumlardır

PKK lideri Abdullah Öcalan; kadın sömürsünü sadece kapitalist toplumla sınırlı bir sorun olarak değil, beş bin yıllık devletli uygarlık sisteminin yarattığı bir sorun olarak görüyor.

Kadının, devlet ve iktidar gibi erkek otoritesine dayanan oluşumlar eliyle sömürüldüğü ortadır. Kadın varlığını yok sayan, kadınların toplumda ilerlemelerini engelleyen sistem beş bin yıllık devletli uygarlık sisteminin öz olarak değişmeyen karakteristiklerinden biridir. Kadının tarihte yok sayılmasının arka planındaki hedefi erkek egemenlikçi kültürü tarihsel bir olgu olmaktan çıkarıp doğal bir şeymiş gibi göstermeyi amaçlamaktadır.

Öyleki bu amacın başarıya ulaştığını kadını, kadına dair toplumsal kültür ve değerleri bulmak için yönümüzü neolitiğe yani erkek egemenliğinin olmadığı zamana uzanmak durumunda bırakıyoruz, bu bir çözümmüş gibi görünse de kadının bugünkü varoluşunu gözardı ettiğinden bir tuzak boyutu taşıyan bir durum yarattığını bilmemiz gerekiyor.

Kadının ana tanrıçalıktan köleliğe düşürülmesi ve tarihsel süreç içerisinde erkek egemen zihniyetin “köle”si haline getirilmesi, kapitalist moderniteyle her parçası ayrı satılan “mal” seviyesinde düşürülüşü tarihsel cinsel kırılmalarla gerçekleştirilen durumlardır.

İşte bu noktada Abdullah Öcalanın çözüm formülasyonları sadece kadın özgürlüğü açısından değil toplumsal özgürlüğün geneli açısından yeni ufuklar sunuyor.

Peki bu çözüm formülasyonu ne midir?

Demokratik Ekolojik Kadın Özgürlükçü paradigma, bu diyalektiğin temel formülasyonudur demek yerinde bir belirleme olacaktır. Kadını köleleştiren sömürüp eve mahkum eden her fırsatta aşağılayan sistem politikası, Kadın özgürlükçü paradigma ile kadının yaşamın kaynağını olduğunu, kadının hakikati aydınlatan bir yerde olduğunu hatırlatan bir çıkış noktası olarak ortaya çıkıyor. Her türlü sömürü ve tahakküm ilişkisine karşı kendi öz örgütlülüğüyle duruşunu ifade eden bir yerde olduğunu da unutmamız gerekiyor.

Toplumsal cinsiyet, cinsiyet sömürsü düzleminde ise Abdullah Öcalan, değerlendirmesinde uygarlığın ilk olarak kadın evcil düzenine yöneldiğini belirtiyor.

“Hiyerarşik toplumun ilk kurbanı ana kadının evcil düzeni oldu. Kadın belki de toplum sisteminde ezilen kesimlerin başında gelmektedir. Tarih öncesinde yaygın olarak yaşanan bu sürecin sosyal bilimlerde yer bulmaması da çok köklü erkek egemen toplumun yerleşik değerlerinden ileri gelmektedir. Kadının hiyerarşik topluma adım adım çekilmesi tüm güçlü toplumsal özelliklerini yitirmesi toplumda gerçekleşen en temel karşı devrimdir. Ana-kadın kültü esas olarak toplumsal nedenlerle tahakküm altına alınmıştır. Uygulanan baskı ve ideoloji tamamen bu nedenledir. Bunu cinsel güdü veya psikolojiyle açıklamak vahim bir saptırmadır.”

Kadınların durumunu anlamak için tarihe baktığımızda kadınların durumunun toplumsal bir mesele olduğunu zaten görüyoruz. Devletli uygarlık sisteminin dayandığı zihinsel paradigmada kadının yeri yoktur. PKK lideri Abdullah Öcalan’ın, yazının başında belirttiğim gibi yapmış olduğu değerlendirmesinde devletli uygarlık sisteminin kadın karşıtı bir yapılaşma olduğunu belirtmesi buna büyük bir örnek. Kadının tarihsel süreçte aile yapılanmasındaki konumuna bakıldığında, anaerkil ve ataerkil bir düşüncenin etkili olduğu görülmektedir. Kadının tabiatı gereği erkeğe göre fiziki olarak zayıf olduğundan onun daha çok küçük işleriyle iştigal ettiği savını güçlü kılmaktadır. Ancak bu durum erkeği kadından daha üstün göstereceğine delil değildir.

Kadın mesleği çocuk doğurmak, çocuk bakımı ve “Ev Hanımı” olmasından ibaret değil. Kürt kadın hareketi bu noktada büyük bir mesafe katetmiş diyebiliriz. Erkek egemen sistem de kadının varoluşu kimliği bile sistem için korkuyken kadınların gücünün her alanda güçlü olduğunu, her şeye rağmen mücadelelerini yılmadan sürdürdüklerini farketmeleri sistem için büyük bir yenilgi olarak gözüküyor.

Bu bağlamda Kürt kadın hareketi eşbaşkanlık sistemiyle siyaset sahasının her alanında kadın katılımını kurumsallaştırma mücadelesinde önemli bir yere sahip. eşbaşkanlık sistemi bu anlamıyla cinsiyet ayrımının sistemidir.

Üzerine çokça konuşulması en önemlisi

Özgürleşmek için yeni bir toplum inşa etmek gerekiyor, inşa edilecek toplumun kadınların etrafında yeni bir toplumsallığın oluşacağı örgütlenmeye ihtiyaç var. Bu bilinçlenme örgütlenip ve sonunda inşaaya girişme pratikleşirse gerçek bir özgürlük değeri kazanır.

Feodal düşünce çerçevesinde sömürge düzeninde ezilen Kürt kadını, bugün Kürt özgürlük mücadelesi sayesinde özgürlüğe kavuşmuştur. Bugün Kürdistanlı kadın, farklı bir şekilde sömürge düzene ve bütün mevcut geriliklere karşı korkunç bir mücadele başlatabiliyorsa temeli

Kürt Özgürlük Hareketidir. İnsanca yaşamak, onurunu korumak isteyen her kadının bugün esinleneceği tek yerin Kürt Özgürlük Hareketi olduğunu bilmesi gerekir.